

قلبی متمایل به شرق: در بین مسلمانان اروپا و آمریکا
 مهاجرت تعداد بی شماری از مسلمانان به غرب، در حال پدیدار شدن است.

لبور هدف خود را از نگارش کتاب

«سفر به مکانهای زندگی مسلمانان در غرب» بیان می کند، «تا با آنها به گفتگو نشیند، و در مورد زندگی، آمال و آرزوهای آنها گزارش کند و به آنها مجال سخن گفتن

دهد.» لبور با دقت مطالب دست اولی از حکایت ها و گفته های مسلمانان ارائه می کند. وی نه تنها سخنان رهبران تبعیدی (مانند محمدال-مساری^۱ از عربستان سعودی و رشیدال-قانوچی^۲ از تونس)، بلکه حرفهای افراد «عادی» مسلمان را نیز بازگو می کند. بدین ترتیب،

Adam Lebor, *A Heart Turned East Among the Muslims of Europe and America*, London: Little Brown & Co., 1997, 311 pages.

کتاب قلبی متمایل به شرق نشانگر تلاش روزنامه نگار انگلیسی آدام لبور برای شرح زندگی مسلمانان در جوامع غربی (انگلستان، فرانسه، آلمان، آمریکا و تاحدی بلغارستان، مجارستان و رومانی)، بوسنی و ترکیه است. پیش فرض کتاب این است که امروزه اسلامی نوین و با شیوه غربی، بر اثر

این نویسنده موفق می‌شود تا دیدگاهها و نظرات گوناگونی را منعکس کند.

مشکل عمده این گونه کتب آن است که این پندار را در خواننده می‌پروراند که مسلمانان و گروههای اسلامی همه یکسان هستند؛ در حالی که اوضاع اجتماعی و تاریخی متفاوت محیطی می‌تواند هر فرد یا گروه مسلمان را به نوعی تحت تأثیر قرار دهد. با آگاهی از این مشکل، لبور می‌کوشد تا هر ملت را به صورت یک مورد مجزا و بی‌مانند مطالعه کند. در هر مورد به بررسی عوامل اجتماعی، تاریخی و فکری می‌پردازد که تأثیرگذار بر محیط خاصی هستند که در آنها مسلمانان در تلاشند تا هویت مشخصی برای خود به وجود آورند. در ده فصل کتاب، لبور تاریخ «میراث فراموش شده اسلامی اروپا» و شرح مجزای هر کشور اروپایی را فراهم می‌آورد و تنوع غنی و تجارب متفاوت مسلمانان در هر کشور با توضیحات مفصل به نمایش گذارده می‌شوند. به‌طور مثال، در دو فصل مربوط به انگلستان، نویسنده ویژگی این کشور را از لحاظ فکری آزاد می‌داند: «آزادی بیان

وجود دارد، دولت انگلیس به هیچ وجه روزنامه‌ها یا گزارشهای تلویزیونی را سانسور نمی‌کند»^(۱)، اما به دلیل پیشینه امپریالیستی در رابطه‌اش با مسلمانان، انگلستان دچار مشکل است. اسلام همیشه در انگلستان به عنوان واردات خوشایندی به شمار نیامده است. به‌طور مشابه، ایالات متحده آمریکا (در فصل نه) به خاطر تضمین‌های موجود در قانون اساسی‌اش در مورد آزادی مذهب و آزادی بیان شناخته شده است، اما هزینه‌هایی برای این آزادی‌ها پرداخته می‌شود. لبور از حادثه اسفبار بمب‌گذاری در ساختمان مرکز تجارت جهانی در شهر نیویورک یاد کرده، و یاد آور می‌شود که این نشانه رفتار مسلمانان در آمریکا نمی‌باشد. (از بیش از ۶۵ اقدام تروریستی در قلمرو آمریکا بین سالهای ۱۹۸۱ و ۱۹۹۲، تنها در دو عمل مسلمانان دخالت داشتند.) بنابراین پرسش این است که چرا باید روی این رویداد متمرکز شویم؟ در فصل ششم، لبور به شرح «ترس از اسلام»^(۲) که بر سیاست‌های ملی فرانسه و رابطه‌اش با آفریقای شمالی اثر

گذارده، می‌پردازد. در فصل هفتم، وی می‌نویسد که چگونه چهرهٔ انسانی آلمان به دلیل وجود «کارگران مهمان» از ترکیه که در آنجا اقامت دارند، در حال تحول است.

لبور تصویر زنده‌ای را از هرج و مرج و نابودی در سارایوو ارائه می‌کند. آشکار است که در ترسیم اوضاع پایتخت جنگ زدهٔ بوسنیایی، تجربه‌اش به عنوان یک خبرنگار اعزامی به یاری وی می‌آید تا خوانندگان را از خیابان‌های گلوله باران شده، با ترس و لرز از رویارویی مرگبار با آتش توپ صرب‌ها عبور دهد. در دو فصلی که به بوسنی اختصاص می‌دهد، لبور در مورد جنگ خانمان برانداز در یوگسلاوی پیشین با بازگویی ماجراهای مهیج و واقعیت‌های دردناک، درس «جهنمی بودن این جنگ» را به خواننده دوباره می‌آموزد.

نقطه ضعف کتاب این است که تحلیلی علمی را ارائه نمی‌کند، بلکه توصیفی و روزنامه‌نگارانه است. در این کتاب ۳۱۱ صفحه‌ای، پاورقی‌های بسیار اندکی به چشم می‌خورد و از آن میان نیز پنج

پاورقی محدود به یک منبع از برنارد لوئیس تاریخ‌نویس می‌شود. لبور بسیاری از کارهای پژوهشی و علمی مهم را نادیده می‌گیرد. از این گذشته، وی با نگارش این کتاب به هدف خود که نابودی کلیشه‌های رایج دربارهٔ مسلمانان بود، نمی‌رسد. به طور مثال، هنگامی که دربارهٔ آمریکا می‌نویسد، ادعا می‌کند که اعمال تروریستی پشتیبانی شده توسط مسلمانان خیلی نادر است اما چندین صفحه را به محاکمه افراد مظنون در بمب‌گذاری مرکز تجارت جهانی اختصاص می‌دهد. در جایی دیگر، اعتراف می‌کند که «اسلام یک پارچه نیست»^(۱) و «مانند دیگر ادیان، اسلام در محیطی که در آن قرار گرفته، تکامل می‌یابد».^(۲) البته این انتقادهای بدون معنی نیست که این کتاب اهمیت ندارد. این اثر کمک ارزشمندی به ادبیات در حال رشد در مورد مسلمانان در غرب می‌کند. ارزش این کتاب در ارائه و شرح وقایع دست‌اول، و راهنمای آخر کتاب در مورد اسلام برای خوانندگانی است که با آن

۱- صفحه ۲۹۵

۲- صفحه ۲۷۷

تازه‌های کتاب در مورد خاورمیانه

تهیه و تنظیم: دکتر حمید احمدی

دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران

آشنایی ندارند، همچنین شیوه نگارش
کتاب جذاب و گیرا است.

سعیده لطفیان

دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران

Martin Sicker, *Reshaping Palestine:*

From Muhammad Ali to the British

Mandate 1831-1922. Westport, CT, and

London: Praeger, 1999, 169 pages.

دگر دیسی فلسطین: از محمد علی تا

قیمومیت انگلستان

موضوع اصلی این کتاب، برخلاف

عنوان آن، ارائه روایتی جنجالی از تلاشهای

صهیونیستی برای بدست آوردن جای پا در

منطقه است و نه تحلیل تحولات امپراطوری

عثمانی. نویسنده کتاب، که مشاور خصوصی

و کارمند سابق دولتی است، تحول جوامع

اشکنازیم و سفارذیم در فلسطین، ظهور

جنبش هووی زیون، ظهور صهیونیسم،

اعلامیه بالفورد و آغاز دوران قیمومیت را

مورد بررسی قرار می دهد. جمعیت عرب تنها

یک نقش حاشیه ای در تحلیل سیکر دارد،

چون به نظر او «قبل از اشغال فلسطین از

سوی انگلستان این تمایلات ناسیونالیستی،

یادداشتها:

1. Mohammed al-mass'ari

2. Raschid al-Ghannouchi

3. Islamophobia